

MORS VENIT VELOCITER

Za Dušanem Hendrychem

V pondělí 25. ledna zemřel krátce po svých třiadevadesátých narozeninách významný člen naší právnické obce *profesor JUDr. Dušan Hendrych, CSc.* Nebyl jen znalcem správního práva a správní vědy. Byl i čelným akademikem, jehož postavení, znalosti i vliv překračovaly rámec jeho vědeckého oboru.

Dušan Hendrych se narodil 26. prosince 1926 v Mostě, když tam jeho maminka pobývala u svých rodičů. Manželé *Hendrychovi* však měli v té době domácnost v Plzni, kde *Hendrychův* otec pracoval jako finanční ředitel. Patrně to bylo jeho zaměstnání, co si po čase vynutilo přestěhování rodiny do Mělníka. V druhé polovině třicátých let *Hendrychovi* znovu změnili bydliště. Přestěhovali se do Prahy. Zde *Dušan Hendrych* absolvoval středoškolská studia. Po maturitě na Reálném gymnáziu Jana Masaryka na vinohradském náměstí Jiřího z Lobkovic začal studovat práva. Na Právnické fakultě univerzity Karlovy byl promován 27. července 1951. Po absolutoriu pracoval krátce v dělnické profesi. Leč brzy nastoupil v roce 1952 jako právník na ministerstvo těžkého strojírenství, jak byla v té době nazvána instituce sídlící v honosné Fantově budově Na Františku. Zde byl *Hendrych* činný až do roku 1968 (za postupného působení sedmi ministrů byla instituce přejmenována), stal se vedoucím oddělení a věnoval se hospodářskému právu. V této oblasti byl rovněž literárně činný. Z té doby připomeňme alespoň autorské podíly na knihách *Hospodářské vztahy mezi dodavateli a odběrateli* (Praha: SNTL, 1960) nebo *Řízení materiálového hospodářství podniku* (Praha: SPN, 1970).

Dušan Hendrych v době vydání druhé z uvedených publikací už na ministerstvu nepracoval. V roce 1968 se stal vědeckým pracovníkem Ústavu státní správy zřízeného při vládě vznikající československé federace. Působil zde až do roku 1990. Vzhledem k zaměření ústavu se přeorientoval na oblast správního práva, která, jak sám po letech poznamenal, pro něho v průběhu studia představovala „jeden z nejodpornějších oborů“, které znal. Změna zaměření to však byla šťastná. Nejen proto, že hospodářské právo je dnešku vzdálené skoro tak jako právo lenní. *Dušan Hendrych* se v oboru postupně etabloval. Podílel se na publikacích vydávaných ústavem, přispíval do časopisu *Správní právo*, jenž vznikl v souvislosti se zřízením ústavu, i do jiných periodik. Od roku 1973 začal *Hendrych* pedagogicky externě působit na své *alma mater*; jeho interní zapojení nebylo pro fakultu z politických důvodů přijatelné. Téhož roku vydalo pražské nakladatelství Orbis knihu *Československá státní správa. Doktor Hendrych* ji napsal společně s *JUDr. Alešem Šrámkem, CSc.*, s nímž ostatně autorsky spolupracoval nejednou. Dílo vyšlo posléze německy péčí *Akademie für Staats- und Rechtswissenschaft der DDR* (1976).

V našem časopisu uveřejnil *Hendrych* v sedmdesátých letech dvě stati, z nichž pojednání *Principy státní správy, metody a formy její činnosti* (*Právník*, 1976, roč. CXV, s. 944 a násl.) přímo souviselo s autorovou přípravou na obhajobu kandidátské disertace pod vedením školitele *JUDr. Karla Svobody, CSc.*, působícího tehdy na Vysoké škole ekonomické. Kandidátskou práci nazvanou *K problematice efektivnosti státní správy* v roce 1977 obhájil na Ústavu státu a práva. Spis sice tiskem nevyšel, ale autor dílo doplnil a aktualizoval do monografie *Teorie, efektivnost a organizace československé státní správy* (Praha: Ústav státní správy, 1984), která získala ohlas i v zahraničí. Zmíněná díla nejsou jediná,

kteřá *Hendrych* napsal nebo na nichž se podílel. Publikační i jinou činností se prosadil jako respektovaný odborník v oblastech správního práva, správní vědy a organizace veřejné správy s přesahy do jiných odvětví.

Změny, k nimž došlo na přelomu let 1989 a 1990, umožnily *Dušanu Hendrychovi* stát se řádným členem katedry správního práva a akademické obce Právnické fakulty Karlovy Univerzity. Brzy se ujal vedení katedry. Obhajobou spisu *Příspěvek ke studiu veřejné správy* se habilitoval, 4. listopadu 1991 byl jmenován docentem. Téhož roku byl jmenován proděkanem fakulty.

Začátek devadesátých let byl rušný pro celou společnost. Byl hektický i pro *Dušana Hendrycha*. Šlo o změnu výuky na fakultě, nové pojetí vzdělávání v jeho oboru, přípravu učebních textů a další záležitosti. S postupem roku 1992 bylo čím dál tím víc jasné, že československá federace spěje k rozdělení. Usnesením české vlády č. 484 z 10. července toho roku byla zřízena komise pro přípravu ústavy. *Dušan Hendrych* se stal jejím členem a společně s *Vojtěchem Ceplem* v komisi vystupovali za pražskou právnickou fakultu – a protože jiné právnické fakulty ani Akademie věd nebyly v komisi zastoupeny, oba jmenovaní (tehdy ještě docenti) vlastně reprezentovali celou akademickou obec.

Následujícího roku byl *Dušan Hendrych* jmenován 1. prosince 1993 profesorem a dva měsíce poté se stal děkanem Právnické fakulty Karlovy univerzity. V čele fakulty stál do roku 2000. V této funkci se zasloužil o vydání jubilejního sborníku *Právnická fakulta Univerzity Karlovy 1348–1998*. Spolupracoval s dalšími vysokými školami. Od založení *Právních rozhledů* pracoval v jejich redakční radě. Však také *Právní rozhledy* věnovaly v roce 2017 u příležitosti *Hendrychových* devadesátin oslavencově poctě celé číslo. Když v roce 2006 vznikla v Praze soukromá vysoká škola CEVRO Institut, začal *profesor Hendrych* spolupracovat s touto institucí a až do svého skonu byl čestným předsedou její akademické rady.

Jeden z hlavních úkolů, který před vyučujícími na právnických fakultách stál, představovalo zpracování nových učebnic. *Hendrych* se svými spolupracovníky připravil nejprve provizorní studijní pomůcky vydané v roce 1991 a 1992 v nakladatelstvích Aleko a v Karolinu. Že provizorium nemusí znamenat podřadnost, dokládá recenze jednoho z těchto svazků od *Josefa Bárty* v našem časopisu (1992, roč. CXXXI, s. 834 a násl.), kde se uzavírá, že publikace „je vodítkem pro další studium a [...] přináší nové poznatky a pohledy, které ji kvalifikují jako práci vědeckou“. V roce 1994 nahradila tyto studijní texty vysoce oceňovaná učebnice *Správní právo – obecná část* (Praha: C. H. Beck), vydávaná opakovaně, dočkávali se devíti vydání. Nebylo to jediné dílo, o něž se *Hendrych* zasloužil publikačně i vedením autorského kolektivu. Připomenout musíme alespoň komentář *Ústava České republiky* (Praha: C. H. Beck, 1997), v širší juristické veřejnosti oblíbený *Právnický slovník* (Praha: C. H. Beck, 2001) a učebnici *Správní věda – teorie veřejné správy* (Praha: ASPI, 2003). Slovník, který se – stejně jako učebnice správní vědy – dočkal už tří vydání, získal v roce 2001 na XI. Karlovarských právnických dnech cenu za nejlepší knižní publikaci. O této události přinesl díky zprávě *Tomáše Dvořáka* informaci i náš časopis (2001, roč. CXL, s. 1187). Poslední text, který byl *profesoru Hendrychovi* za jeho života vydán, představuje studie *Úvod do správní vědy* zařazená do knihy *Úvod do studia politiky* editované *Miroslavem Novákem* (Praha: SLON, 2019).

V polistopadové době *Dušan Hendrych* s naším časopisem nespolečně pracoval. Jistě za tím nebyla nevěla, spíše jiné pracovní vytížení. Dokládá to výjimka, k níž se autor odhodlal podle vzpomínky pamětníků na osobní žádost *Viktora Knappa*. Výsledkem je medailonek k výročí *Jiřího Hoetzla*, jehož obecná část správního práva byla *Hendrychovi* při

tvorbě jeho učebnice vzorem (*Právnick.* 1994, roč. CXXXIII, s. 893 a násl.). Ale ze stránek *Právníka* se *Dušan Hendrych* ani v posledním třicetiletí neztratil, jak dokládají časté citace jeho děl v textech našich přispěvatelů.

Za svou práci se *Dušan Hendrych* dočkal četných uznání a nejednoho vyznamenání. Z jejich výčtu uvedeme dvě. V roce 1997 uspořádali *docenti Mikule, Sládeček a Vopálka* poctu k *Hendrychovým* sedmdesátým narozeninám nazvanou *Veřejná správa a právo*. Do pocty přispělo šestadvacet autorů. V roce 2011 se *profesor Hendrych* stal po vyhodnocení sedmého ročníku celojustiční soutěže právníkem roku v oboru správního práva. Ocenění komentoval mimo jiné slovy: „*Zastávám teorii, kterou tedy nesdílí všichni moji kolegové, že základem práva je soukromé, smluvní právo. A to správní, a vůbec veřejné, by mělo být jenom v rozsahu, kdy ten stát vstupuje do vztahů z důvodu veřejného zájmu.*“

Odchodem *profesora Hendrycha* ztratila zdejší právnická obec vědeckou osobnost, člověka vyznačujícího se espritem a noblesou i svérázným smyslem pro humor, milovníka a znalce dobrých vín, muže srostlého s Prahou i s tím koutem Českého Švýcarska, kde měl chalupu s prkennou podlahou, již vlastnoručně pokládal, právníka, který dbal o principy a zásady a který do našich časů přinášel něco z ducha dávnějších dob, kdy mu *profesor Neubauer* uložil sepsat pojednání na téma soud a norma a poslat je *profesoru Englišovi*.

Poslední rozloučení s *profesorem Dušanem Hendrychem* se uskutečnilo v úterý 2. února v malé obřadní síni před polednem v Praze-Strašnicích.